

Asia: VN/4118/2019

Lausuntopyyntö parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaksi

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko avoimuusrekisterin perustamista Suomeen?

Kyllä

Mikä esillä olevista kolmesta avoimuusrekisterin soveltamisalavaihtoehdosta tulisi valita (eli mihin tahoihin kohdistuvaa lobbausta ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea)?

-

Yleiset huomiot esityksestä

Politiikan toimittajat ry kiittää mahdollisuudesta lausua avoimuusrekisterilakiasiassa.

Pidämme niin kutsuttua lobbarirekisteriä myönteisenä asiana avoimuuden näkökulmasta, vaikka oletettavaa onkin, että merkittävä osa yhteiskunnallisesta vaikuttamistyöstä jää jatkossakin rekisterin ulottumattomiin. Päätöksenteon läpinäkyvyyden lisääminen on joka tapauksessa tärkeä tavoite.

Lobbarirekisteristä ei saa tulla byrokraatia-automaatti, vaan siitä täytyy tehdä väline, josta on oikeasti hyötyä kansalaisille sekä päätöksentekoa tarkkailevalle medialle.

Lobbaamisen aiheet on kirjattava rekisteriin riittävän tarkasti ylös, jotta merkinnöistä ilmenee, mitä asiaa vaikuttaminen on koskenut. Esimerkiksi merkintä ”lobbari x kävi yhteiskunnallista keskustelua tahon y kanssa” ei ole riittävän konkreettinen.

Valtiontalouden tarkastusvirasto soveltuu avoimuusrekisterin ylläpitäjäksi ja valvojaksi. Pidämme tärkeänä, että VTV:llä olisi mahdollisuus uhata sakolla, jos ilmoitusvelvollinen kehotuksesta huolimatta laiminlöisi säädettyjen ilmoitusten tekemisen. Sanktiomahdollisuudesta ei saa tulla kuollut lain kirjain, vaan sitä on tarvittaessa käytettävä.

Politiikan toimittajat ry:llä ei ole tässä vaiheessa kantaa siihen, tulisiko rekisteri ulottaa koko valtionhallintoon vai tulisiko rekisteri rajata koskemaan vain esimerkiksi eduskuntaa, ministeriöitä ja virastoja. Jotta merkittävä osa vaikuttamistyöstä ei jäisi pimentoon, voisi olla perusteltua ulottaa rekisteri koskemaan koko valtionhallintoa, joskin tässä tapauksessa rekisterin ylläpitäjälle tulee varata riittävät resurssit ilmoitusten käsittelemiseen ja valvontatoimintaan.

Oleellista on, että rekisteristä tehdään yhteiskunnallisen päätöksenteon avoimuutta lisäävä väline, eikä työkalua, josta seuraa vain tarpeetonta byrokratiaa sinänsä tärkeää yhteiskunnallista vaikuttamista harjoittaville tahoille.

On myös tärkeää, että rekisteristä tehdään sähköinen ja helppokäyttöinen, jotta kansalaiset, median edustajat ja muut merkinnöistä kiinnostuneet pääsevät tutustumaan tietoihin matalalla kynnyksellä.

Politiikan toimittajat ry on valmis kertomaan kantojaan lobbarirekisteristä myös lainvalmistelun edetessä.

Waris Olli
Politiikan toimittajat ry